

§ 26

Technické dispečinky

JUDr. PhDr. Vratislav Košťál

Právní stav komentáře je ke dni 1.4.2016.

K § 26

1.

Komentované ustanovení představuje základ pro provozní řízení elektrizační soustavy jako jednoho funkčního celku při současném uznání skutečnosti, že elektrizační soustava není provozována jedním subjektem, nýbrž je provozně parcelována mezi jednotlivé provozovatele návazné a vzájemně podmíněné energetické infrastruktury včetně elektricky připojených výroben elektřiny (elektráren). Z definice elektrizační soustavy obsažené v [§ 2 odst. 2](#)) písm. a) bodu 4 však nad rámec provozní propojenosti zařízení tvořících elektrizační soustavu plyne, že kromě obou těchto soustav dispečerskému řízení do určité míry podléhají i vlastníci přímých vedení. V ustanovení [§ 43](#) se k tomu navíc dodává, že vlastník přímého vedení má v mimořádných stavech určité povinnosti vůči provozovatelům přenosové, resp. distribuční soustavy, ale jen v případě, že je jeho přímé vedení elektricky propojeno s přenosovou nebo distribuční soustavou. [Energetický zákon](#) však zároveň v definici přímého vedení [[§ 2 odst. 2 písm. a](#)] bod 9) způsobem, který nelze výkladově překlenout, specifikuje, co se jím rozumí. Přímým vedením je tak rozuměno takové vedení elektřiny mezi výrobnou elektřiny a místem odběru elektřiny, které není připojeno ani k přenosové, ani k distribuční soustavě. Z toho ovšem plyne, že přímé vedení logicky není součástí elektrizační soustavy, a jeho vlastníci tudíž nemohou mít žádné povinnosti ve vztahu k provozovatelům infrastruktury na úrovni jinak vzájemně propojené elektrizační soustavy. V tomto směru je tedy ustanovení [§ 43](#) prakticky obsoletní a mělo by být novelizováno v tom duchu, že povinnosti vlastníků přímých vedení by měly zohledňovat fakt, že nejsou elektricky propojeny s elektrizační soustavou.

2.

Dispečerské řízení představuje naprosto zásadní nástroj provozovatele přenosové soustavy a provozovatelů distribučních soustav s cílem zajistit v každém okamžiku bilanční rovnováhu mezi výrobou a spotřebou elektřiny a zamezit provoznímu selhávání funkčnosti energetické infrastruktury s cílem pokrytí poptávky po elektrické energii. Z důvodu zajištění jednotnosti prováděných kroků a jejich vzájemné fyzikální závislosti není možné, aby dispečerské řízení ze strany jednotlivých provozovatelů probíhalo bez vzájemné koordinace a dopředu nastavené subordinace ve vztahu k provozovatelům přenosové soustavy jako zásadnímu činiteli zajištění funkčnosti celé elektrizační soustavy, byť primárně (formálně) provozuje toliko přenosovou soustavu. Z toho je odvozen princip hierarchizace dispečerských oprávnění upravený v odst. 4 komentovaného ustanovení [§ 26](#), jemuž na samotném vrcholu věvodí právě provozovatel přenosové soustavy.

3.

Dispečerské řízení lze rozdělit na řízení "toků" elektřiny v řádných provozních stavech a na řízení v mimořádných situacích. Mimořádné situace vyžadují totiž ke svému řešení ještě další podpůrné nástroje, prostřednictvím nichž je zajištěno fungování elektrizační soustavy jako celku, ať již se jedná o situace vznikající v elektrizačních soustavách sousedních států a přenesené na naše území, nebo jde o provozní stavy, které mají původ na českém teritoriu. Jakékoliv mimořádné situace jsou v zásadě na úrovni [energetického zákona](#) řešeny přiznáním zvláštních práv provozovatelům soustav v elektroenergetice. Zvláštní právo k omezení dodávaného elektrického výkonu do příslušné soustavy ovšem přísluší i v případě přechodové formy dispečerského řízení podle [§ 26 odst. 5](#) (viz níže k odst. 5). Pro tuto specifickou formu dispečerského řízení v řádném provozním stavu dále v textu používám výrazu "kvalifikované dispečerské řízení".

4.

Právě mezinárodní propojení domácí elektrizační soustavy s elektrizačními soustavami okolních států doplňuje jeden z velmi podstatných parametrů předurčujících způsob, jakým bude prováděno dispečerské řízení výroby a spotřeby elektřiny v režimu [§ 26](#). Právě mezinárodní rozměr a obecný zákaz mezinárodního práva veřejného škodit okolním zemím (neminem laedere) předurčuje zohledňování zahraničních toků elektřiny vstupujících do domácí elektrizační soustavy.

5.

Většina podrobnější právní úpravy realizace dispečerského řízení v řádných i mimořádných provozních stavech je obsažena v návaznosti na zmocnění podle [§ 98a odst. 1 písm. b](#)) a [e](#)) v prováděcích vyhláškách vydávaných Ministerstvem průmyslu a obchodu. První z nich se věnuje dispečerskému řízení obecně a byla zveřejněna pod č. [79/2010 Sb.](#), o dispečerském řízení elektrizační soustavy a o předávání údajů pro dispečerské řízení ("[vyhláška o dispečerském řízení elektrizační soustavy](#)"). Druhá ze jmenovaných ministerských vyhlášek nese č. [80/2010 Sb.](#) a pojednává o stavu nouze v elektroenergetice a o obsahových náležitostech havarijního plánu ("[vyhláška o stavu nouze v elektroenergetice](#)"). Naposledy zmínovaná vyhláška se však věnuje jen těm provozně nejzávažnějším čili kvalifikované mimořádným situacím, přičemž zároveň [energetický zákon](#) zavádí (v ustanoveních uvádějících katalogově výčet práv a povinností jednotlivých provozovatelů elektroenergetických soustav) další nástroje pro situace na pomyslné škále svou závažností mírnější. Nejlepším příkladem je v tomto směru oprávnění provozovatele přenosové soustavy nebo provozovatele distribuční soustavy přerušit či změnit dodávku elektřiny, ať již na straně výroby elektřiny, nebo na straně její spotřeby.

6.

Obě zmiňované prováděcí vyhlášky, zejména však první z nich, upřesňují způsoby, opatření a postupy provádění dispečerského řízení, a tak konkretizují velmi obecnou právní úpravu prováděnou [energetickým zákonem](#). Nejzásadnějším momentem této konkretizující právní úpravy je výčet činností, které se považují za dispečerské řízení. Zahnují chronologicky vše od přípravy provozu elektrizační soustavy (dispečerské řízení před reálným časem) přes operativní řízení provozu elektrizační soustavy v reálném čase až po hodnocení provozu elektrizační soustavy (dispečerské řízení po reálném čase). K samotnému instruování ostatních účastníků trhu s elektřinou, kteří podléhají dispečerskému řízení, pak slouží institut dispečerského pokynu v poloze konkrétního příkazu provozovatele přenosové soustavy, který je závazný pro všechny řízené subjekty v elektrizační soustavě, ať má podobu provozní instrukce, nebo operativního pokynu technického dispečinku toho kterého provozovatele. Vyhláše o stavu nouze, která přináší zpřesnění výkonové regulace na obou stranách trhu s elektřinou, zejména však na straně spotřeby elektřiny, se věnují níže k výkladu [§ 54](#).

7.

K provádění dispečerského řízení je nutné také zdůraznit, že se z hlediska provozovatelů dotčených soustav jedná o výkon práv, která svědčí provozovatelům soustav v elektroenergetice s cílem zachování obecně žádoucího stavu spolehlivé a bezpečné funkčnosti elektrizační soustavy jako celku. I z těchto důvodů je třeba velmi intenzivně vnímat skutečnost, že jakákoliv jednání dispečerského řízení, nejsou-li vykonávána excesivně, tj. mimo zákonný rámec, nemohou zásadně vyvolávat nároky třetích, dispečinkem omezených osob k náhradě škody. O této zákonodárcem zvolené konstrukci nakonec svědčí i existence výjimky, spočívající v kompenzační platbě vybraným (z hlediska provozního řízení soustav preferovaným) výrobcům z obnovitelných zdrojů energie za omezení výroby elektřiny v jejich zdrojích mimo stavy nouze anebo předcházení stavu nouze (viz níže k odst. 6 komentovaného ustanovení). O této zákonem povolené povaze dispečerského řízení koneckonců svědčí i zvláštní zakotvení povinností výrobce elektřiny podřídit se dispečerskému řízení toho provozovatele soustavy v elektroenergetice, ke které je připojen svou výrobnou elektřinu, resp. předávat údaje potřebné pro provoz a rozvoj té soustavy, k níž je připojen, a informace nezbytné pro dispečerské řízení. Obdobně je tato povinnost stanovena i v [§ 25 odst. 11 písm. e\)](#), a to i pro mimořádné provozní stavy (stavy nouze a jejich předcházení). Táž povinnost podřídit se dispečerskému řízení nejbližšího provozovatele pevně váže rovněž každého zákazníka a jeho odběrné místo, jak se to uvádí v katalogu povinností zákazníků podle [§ 28 odst. 2 písm. a\)](#).

8.

Konečně komentovanému ustanovení [§ 26](#) lze poněkud formalisticky vytknout i určitou textovou nedokonalost s ohledem na nevhodné označení zúčastněných oprávněných subjektů, resp. jednotlivých provozovatelů soustav v rámci elektrizační soustavy. Tato nedokonalost spočívá v tom, že jako oprávněné či povinné osoby nejsou uváděni přímo provozovatelé příslušných soustav, nýbrž technické dispečinky jednotlivých provozovatelů, které ovšem jako takové nemají vlastní právní osobnost (subjektivitu). Jedná se pouze o vnitřní organizační útvary jednotlivých provozovatelů soustav v elektroenergetice. Proto je nutné toto ustanovení vykládat tak, že předmětná práva a povinnosti týkající se dispečerského řízení [energetický zákon](#) světuje přímo držitelům licencí, kteří provádí tu kterou licencovanou činnost.

K odst. 1

9.

První odstavce se věnuje základním parametrům provozní činnosti provozovatele přenosové soustavy a ukládá mu povinnosti vztahené k provádění dispečerského řízení přenosové soustavy. Delimituje se jím provádění technického dispečinku na úrovni přenosové soustavy, kdežto dispečerské řízení na úrovni distribuční soustavy upravuje následující odst. 2. Oba odstavce se od sebe vzájemně dosti liší legislativní technikou, kterou se snaží uchopit problematiku dispečerského řízení. Dispečerské řízení přenosové soustavy je přitom pojato jako řízení přenosu elektřiny v přenosové soustavě, a to jednak z pohledu vzájemných vazeb mezi subjekty na dispečerském řízení přenosu zúčastněnými [písm. a) a c) komentovaného odstavce] a jednak z pohledu výtčtu faktorů, které vymezují faktické (fyzikální a smluvní) limity provádění dispečerského řízení na úrovni přenosové soustavy, a to ve vztahu k zahraničí.

K odst. 1 písm. a) a c)

10.

V písmenech a) a c) komentovaného odstavce nacházíme především určení, vůči komu (v poloze povinného jej strpět) je dispečerské řízení prováděno, přičemž písmeno a) řeší v souladu se zásadou teritoriality práva subjekty působící uvnitř hranic České republiky, zatímco písmeno c) naráží na ty zahraniční subjekty, jejichž působení se střetává v místě styku území tuzemska se sousedními státy, tj. přímo v místě střetu tzv. interkonektorů (mezinárodních přeshraničních vedení) se státní hranicí. Účinek zahraniční situace provádění dispečerského řízení v sousední zemi se tudíž promítá na území České republiky a stejně tak i provádění dispečinku v rámci České republiky má svůj přímý účinek pro sousední země. [Energetický zákon](#) ovšem z pochopitelného důvodu respektování teritoriality práva nemůže regulovat vztahy v zahraničí, a tak se tuto mezeru snaží vyplnit stanovením jednostranných povinností pouze tuzemskému provozovateli přenosové soustavy. Tak je v souladu s evropským právem (zejména čl. 6 a čl. 12 třetí směrnice pro elektroenergetiku) provozovateli přenosové soustavy ukládáno, aby spolupracoval při provádění dispečerského řízení tuzemského přenosu elektřiny s provozovateli propojených soustav v zahraničí. Ač je míra naplňování této povinnosti velmi složitě dokladovatelná, lze říci, že zahrnuje nejen provozovatele elektrizačních soustav v přímo sousedících státech EU, ale i provozovatele v dalších státech elektricky propojené evropské kontinentální zóny, na nichž má provádění dispečerského řízení ze strany provozovatele přenosové soustavy provozní vliv. Naplňování této povinnosti tudíž rozšiřuje optiku, resp. dopady provádění určitého dispečerského řízení na výrazně širší oblast, nežli je jen území České republiky. V tomto směru je také nutné vnímat provádění dispečerského řízení, které musí zohledňovat provozní realitu v okolních elektrizačních soustavách Evropy. K tomu je dlužno dodat, že přeshraniční spolupráce je mezi provozovateli přenosových soustav zhmotněna v příslušných smlouvách o spolupráci, ať již na bilaterální, nebo na vícestranné úrovni.

11.

Po zohlednění mezinárodní provozní situace jsou provozovateli přenosové soustavy na území České republiky v rámci jím prováděného dispečerského řízení podřízeni ti výrobci elektřiny, kteří poskytují v rámci elektrizační soustavy podpůrné služby. Primárně se jedná o řízení těch elektráren, které jsou přímo napojeny na přenosovou soustavu, nicméně se již výslovně počítá i se zdroji na úrovni distribučních soustav, a to v součinnosti s provozovateli dotčených elektroenergetických distribučních soustav. K povaze "zdrojů", jak o nich hovoří citované ustanovení pod písm. a), je ovšem velmi praktické dodat, že se nutně nemusí jednat o zdroje výrobní povahy. Po novele [energetického zákona](#) provedené v roce 2015 se v [energetickém zákoně](#) jako poskytovatel podpůrných služeb výslovně uvádí (v souladu s dosavadní aplikační praxí) i zákazník v poloze spotřebitele elektřiny. Na úrovni řízení přenosové soustavy se přitom fakticky pracuje především s většími odběrateli elektřiny, kteří následně obvykle poskytují podpůrné služby v podobě snižování jejich spotřeby elektřiny.

12.

Podpůrnými službami se pak ve smyslu [§ 2 odst. 2 písm. a\)](#) bodu 8 rozumí ty činnosti právnických či fyzických osob, jejichž zařízení (výrobní či odběrná) jsou připojena k elektrizační soustavě, která slouží k zajištění systémových služeb. Systémové služby přitom jako svůj hlavní obchodní produkt poskytují pouze provozovatel přenosové soustavy pro zajištění spolehlivého provozu elektrizační soustavy (tedy nejen přenosové soustavy) jako celku a pro zajištění kvality elektřiny na úrovni přenosové soustavy, a to v kontextu provozu propojených elektrizačních soustav [\[§ 2 odst. 2 písm. a\)](#) bod 13]. Při aktivaci podpůrných služeb přitom má podle výše citované definice [energetického zákona](#) zpravidla docházet k dodávce regulační energie. Sama definice podpůrných služeb tedy připouští, že v případě některých z nich k dodávce regulační energie nedochází (např. start ze tmy či ostrovní provoz). Případná dodávka regulační energie může být buď kladná, tj. fyzicky dodaná (mohou poskytovat jen výrobci elektřiny), nebo záporná, tj. fyzicky neodebraná (mohou ji poskytovat jak výrobci elektřiny, tak odběratelé). Regulační energie podle definice [energetického zákona](#) [\[§ 2 odst. 2 písm. a\)](#) bod 11] přitom nemůže vznikat jinak nežli aktivací podpůrných služeb, nákupem na vyrovnávacím trhu s energií, který organizuje operátor trhu za účelem a s cílem zobchodování elektřiny určené k dispečerskému řízení přenosové (elektrizační) soustavy, a konečně se za regulační energii považuje rovněž elektřina obstarávaná provozovatelem přenosové soustavy v zahraničí. Tento nákup elektřiny a její následné použití v rámci poskytovaných systémových služeb přitom není možné podřazovat pod obecně provozovateli přenosové soustavy nepovolené obchodování s elektřinou, byť zahrnuje dočasnou dispozici s komoditou ovlivňující tržní prostředí. Toto nakládání s komoditou je tedy třeba vnímat jako součást oprávnění provozovatele přenosové soustavy plynoucí mu z [energetického zákona](#) na základě držení licence na přenos elektřiny a nelze jej považovat za porušení podmínek nezávislosti plynoucích z [§24a](#).

K odst. 1 písm. b)

13.

Pod písmenem b) nacházíme zahraniční provozní faktory, které přímo ovlivňují rozhodování provozovatele přenosové soustavy o způsobu provádění dispečerského řízení. Týká se to především vazby na provozovaná přeshraniční vedení, tzv. interkonektory. Citované ustanovení v tomto smyslu prvořadě myslí na smluvní ujednání, která se uplatňují mezi jednotlivými provozovateli elektricky propojených elektrizačních soustav v Evropě a jejich dodržování ze strany provozovatele přenosové soustavy. Tyto provozní smlouvy o využití [energetického zákona](#) v sobě zahrnují pravidla provozování propojených soustav včetně zcela zásadního rozhodování o využití přeshraničních vedení - interkonektorů. Smluvně nastavená pravidla mezi provozovateli sousedních evropských propojených elektrizačních soustav ovšem nelze vykládat nad rámec fyzikálních zákonů. I proto [energetický zákon](#) (možná poněkud nadbytečně) výslovně uvádí určitý základní výčet převážně fyzikálních omezení, která nezbytvá provozovateli přenosové soustavy nežli v rámci dispečerského řízení akceptovat, ať již nejsou ujednána mezi provozovateli vůbec, anebo ujednána sice jsou, ale v rozporu se zákony fyziky. Mezi ně patří především provozní ohled na technická (především kapacitní) omezení ve vlastní přenosové soustavě, jakož i na obdobná omezení na straně přímo propojených provozovatelů okolních elektrizačních soustav.

K odst. 2

14.

Při provádění technického dispečinku na úrovni distribučních soustav zákonodárce přistoupil k jinému legislativně-technickému uchopení postavení provozovatelů distribučních soustav než u dispečerského řízení prováděného na úrovni provozovatele přenosové soustavy. Důvodem pro to je zejména logický fakt, že technický dispečink provozovatele distribuční soustavy je funkčně podřízen provozovateli přenosové soustavy a že v zásadě neprovádí (pakliže sám nemá distribuční přeshraniční vedení) přímé dispečerské řízení s ohledem na provozní stav v zahraničních elektrizačních soustavách. Právní úprava je tu tedy nepoměrně stručnější a technický dispečink na distribuční úrovni vymezuje jako dispečerské řízení distribuce elektřiny v příslušné distribuční soustavě, ať je, či není přímo připojena k přenosové soustavě. Zároveň však toto ustanovení výslovně uvádí, že provozovatel distribuční soustavy dispečersky řídí výrobu elektřiny k této distribuční soustavě připojené. K tomu je třeba ovšem dodat, že se to netýká těch výrobních zdrojů, které poskytují podpůrné služby provozovateli přenosové soustavy při jím prováděném dispečerském řízení přenosové (resp. elektrizační) soustavy. V takovém případě je provozovatel distribuční soustavy pouze povinen poskytovat provozovateli přenosové soustavy součinnost [viz odst. 1 písm a) in fine komentovaného ustanovení].

15.

V rámci tohoto ustanovení se nicméně objevuje deklaratorní odkaz na provádění dispečerského řízení v souladu s [§ 25 odst. 1 písm. c\)](#). Při dispečerském řízení, podobně jako u provozovatele přenosové soustavy, kde ovšem takový odkaz na obdobný [§ 24 odst. 1 písm. c\)](#) nenalézáme, musí tedy provozovatel distribuční soustavy provádět řízení "toků" elektřiny v jím řízené distribuční soustavě při respektování provozního stavu ([energetický zákon](#) na tomto místě nesprávně hovoří o přenosech, které jsou ovšem vázány pouze na obchodní toky elektřiny, nikoliv na toky fyzické) na úrovni přenosové soustavy ve vazbě na provozní situace ostatních provozovatelů distribučních soustav. Zároveň je tímto odkazem zřejmě zdůrazňována povinnost spolupráce dotčeného provozovatele distribuční soustavy s provozovatelem přenosové soustavy, ale i s provozovateli ostatních distribučních soustav bez rozdílu, zdali jsou či nejsou přímo připojeni na přenosovou soustavu, tj. zdali se jedná o

provozovatele tzv. regionálních (přímo připojených), nebo lokálních (propojených s elektrizační soustavou přes jinou, regionální distribuční soustavu) distribučních soustav.

K odst. 3

16.

V tomto odstavci je zakotvena zásada spolupráce mezi technickými dispečinkami provozovatele přenosové soustavy a provozovatelů distribučních soustav při provádění dispečerského řízení. Je nabíledni, že tato spolupráce je v první řadě míněna na provozovatele tzv. regionálních distribučních soustav, tedy těch distribučních soustav, které jsou přímo napojeny na přenosovou soustavu. O tom svědčí zejména text odst. 4 písm. b) komentovaného ustanovení, který podřizuje technické dispečinky provozovatelů lokálních distribučních soustav dispečerskému řízení provozovatelů distribučních soustav, přes něž jsou připojeny k přenosové soustavě. Vyloučeny však nejsou ani výjimečné situace, kdy by z jakýchkoliv důvodů musel provozovatel přenosové soustavy spolupracovat přímo s technickým dispečinkem provozovatele lokální distribuční soustavy.

17.

Komentované ustanovení zvlášť vedle povinnosti spolupráce zdůrazňuje povinnost poskytovat si nezbytné údaje pro dispečerské řízení. Lze konstatovat, že tato povinnost je uváděna v zásadě vedle povinnosti spolupracovat. To znamená, že vedle povinnosti spolupracovat, která v sobě jistě subsumuje prvotní výměnu provozních (tedy i zbytných) informací, [energetický zákon](#) raději ještě zakotvuje zvláštní povinnost poskytovat ostatním provozovatelům v tomto ustanovení vyjmenovávaným nezbytné údaje pro účely dispečerského řízení elektrizační soustavy jako jednoho technického celku.

K odst. 4

18.

V odstavci čtvrtém komentovaného ustanovení je obsažena zásada hierarchického fungování technických dispečinků, resp. provozovatelů soustav v elektroenergetice, a to ve vazbě na provádění dispečerského řízení v reálném čase. To ve svém důsledku znamená, že technické dispečinky jednotlivých provozovatelů soustav v elektroenergetice jsou na sobě relativně nezávislé až potud, nežli dochází k provoznímu řízení okamžitých výkonových hladin v rámci elektrizační soustavy jako celku. Je to na jedné straně projev provozní autonomie jednotlivých samostatně odpovědných provozovatelů distribučních soustav (v rámci dispečerského řízení jejich soustav mimo reálný čas), ovšem v případě, že se jedná o řízení přenosové soustavy v jejich souběhu a v reálném čase, nastupuje provozní hierarchizace všech technických dispečinků jednotlivých provozovatelů propojených soustav v elektroenergetice, jak uvádím níže.

19.

Návětí předmětného ustanovení bez zjevného důvodu k obratu "dispečerského řízení" připojuje ještě dovětek "předávaných výkonů". Na této textaci je patrná snaha převést technickou praxi do legislativní řeči. Nicméně je třeba si uvědomit, že toto ustanovení cílí na dispečerské řízení jako takové, přičemž při provozu elektrizační soustavy vždy dochází k "tokům" elektřiny, resp. "předávání (elektrických) výkonů" mezi provozovateli vzájemně propojených soustav v místech provozních hranic jejich soustav. Nesjednocení terminologie v rámci [energetického zákona](#) může budít rozpaky, nikoliv však výkladové problémy, protože i u "předávání výkonů" se jedná o jiný výraz pro dispečerské řízení provozu v elektrizační soustavě, která je druhotně parcelována podle napěťových úrovní na více vzájemně provázaných celků.

K odst. 4 písm. a) a b)

20.

Pod písmeny a) a b) nacházíme velmi důležité nastavení vztahů nadřazenosti a podřazenosti technických dispečinků jednotlivých provozovatelů vzájemně propojených soustav v elektroenergetice, a to ve dvou stupních realizace technického dispečinku v reálném čase. Na vrcholu dispečerské hierarchie stojí provozovatel přenosové soustavy a jeho technický dispečink, jemuž podléhají svými technickými dispečinkami všichni regionální (tj. na přenosovou soustavu přímo připojení) provozovatelé distribučních soustav [odstavec 4 písmeno a) ve spojení s písmenem b) komentovaného [§ 26](#)]. Naopak provozovatelé regionálních distribučních soustav prostřednictvím svých technických dispečinků v reálném čase dispečersky řídí okamžité bilanční rozhraní mezi svou distribuční soustavou a k ní připojenou sekundární (downstream) lokální distribuční soustavou. Pro tyto účely jsou technické dispečinky provozovatelů lokálních distribučních soustav povinny uposlechnout pokynů technických dispečinků provozovatelů elektricky nadřazené (upstream) regionální distribuční soustavy [odstavec 4 písmeno b) komentovaného [§ 26](#)]. Je evidentní, že tímto způsobem dochází k žádoucí provozní souhře, která vyúsťuje vyvoláním příznivého bilančního stavu na úrovni nejvýše postavené přenosové soustavy, která již přímo (elektricky) komunikuje přes přeshraniční vedení se zahraničními elektrizačními soustavami.

K odst. 4 písm. c)

21.

Pod písmenem c) pak nacházíme opakovanou povinnost vzájemné spolupráce i mezi těmi provozovateli distribučních soustav, kteří nejsou jeden ke druhému ve vztahu přímého elektrického propojení. Toto ustanovení zřejmě míří na spolupráci mezi technickými dispečinkami regionálních distribučních soustav, nicméně nelze přehlédnout, že se jedná o ustanovení duplicitní s odstavcem 3 komentovaného paragrafu, byť je v něm navíc zdůrazňován vztah k dispečerskému řízení prováděnému v reálném čase.

K odst. 5

22.

V odstavci 5 nacházíme zvláštní oprávnění provozovatelů přenosové soustavy a distribučních soustav ve vztahu k omezení výroby ve výrobních elektrárnách v rámci provádění dispečerského řízení. Toto ustanovení se do [§ 26](#) dostalo v důsledku postupné kvalitativní změny zdrojové základny co do rozmístění, resp. co do velikosti. V zásadě malé a decentralně rozmístěné zdroje, připojované k distribučním soustavám, nahrazují dřívější robustní konvenční elektrárny, které byly připojeny převážně přímo k přenosové soustavě. Komentovaný odstavec tedy představuje kvalifikovanou formu dispečerského řízení, která má přechodový charakter mezi řízením elektrizační soustavy v řádném provozním stavu a v mimořádném provozním stavu (předcházení stavu nouze a stavy nouze) a jejím výhradním cílem je udržování vyrovnané bilance elektrizační soustavy jako celku, případně její části.

23.

V příslušných katalogových paragrafech [energetického zákona](#) pojednávajících o jednotlivých provozovatelích v elektroenergetice ([§ 24](#) a [§ 25](#)) je uvedeno, kdy je z logiky věci (jak vyplývá především z charakteru obecných podmínek pro realizaci tohoto kvalifikovaného dispečerského řízení) především provozovateli přenosové soustavy obecně povolováno v zásadě bez kompenzační náhrady provádět omezování zdrojové čili nabídkové části trhu, a to bez subjektivního omezení jen na ty zdroje, které dispečersky řídí z titulu fyzického připojení k přenosové soustavě [viz odst. 1 písm. a) komentovaného ustanovení]. V případě provozovatele přenosové soustavy toto ustanovení textově rozvádí [§ 24 odst. 3 písm. d\)](#) bod 11, u provozovatele distribuční soustavy pak [§ 25 odst. 3 písm. d\)](#) bod 10. Komentovaný odstavec pátý tedy v zásadě blíže specifikuje podmínky, za kterých je příslušný provozovatel (ovšem vždy s dominantní rolí provozovatele přenosové soustavy) oprávněn k omezení dodávky z výroben elektřiny do elektrizační soustavy, přičemž omezeným výrobcům elektřiny nepřísluší až na níže uvedenou výjimku (výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, ovšem jen mimo mimořádné provozní stavy) žádná kompenzační platba, neřku-li dokonce náhrada škody.

24.

Obecnými podmínkami pro provádění kvalifikovaného dispečerského řízení zákon rozumí:

- a) existenci ohrožení bezpečnosti a spolehlivosti elektrizační soustavy jako celku,
- b) jeho provádění za účelem odstraňování nevyrovnané bilance (tj. rovnováhy mezi výrobou a spotřebou v elektrizační soustavě v daný okamžik) v elektrizační soustavě či její části,
- c) dočasnost předmětného omezení výroben elektřiny a
- d) předchozí vyčerpání všech dostupných tržních (smluvních) mechanismů zajišťovaných operátorem trhu nebo provozovatelem přenosové soustavy (zejména aktivace podpůrných služeb, nákup regulační energie na vyrovnávacím trhu či ze zahraničí aj., to vše v posloupnosti předpokládané v souladu se zmocněním podle [§ 98a odst. 1 písm. b\)](#) v [příloze 5 vyhlášky o dispečerském řízení elektrizační soustavy](#). K této podmínce je však nutné dodat, že samotná odkazovaná vyhláška připouští, že tyto nástroje musí být disponibilní a svou aktivací účinné a v případě, že tomu tak není, lze podle charakteru nevyrovnané bilance elektrizační soustavy přistoupit rovnou k omezení těch výroben elektřiny, které svým provozem ohrožují bezpečný a spolehlivý chod elektrizační soustavy jako celku. To ve svém důsledku znamená, že pro naplňování této podmínky je důležitá ona dostupnost příslušného tržního řešení vzniklé bilanční nerovnováhy v elektrizační soustavě. Nejsou-li taková řešení dostupná, nelze ani očekávat předchozí aktivaci těchto tržních (smluvních) nástrojů.

25.

Kromě obecných podmínek v tomto odstavci nacházíme ještě dvě další podmínky zvláštní, které jsou formulovány ve vztahu k určitým typům výroben elektřiny, které jsou buď svým charakterem provozně zranitelné při omezení výroby z titulu charakteru produkce (kombinovaná výroba elektřiny a tepla), nebo z důvodu jiné, v zásadě právní prioritizace daného charakteru výroben elektřiny na úrovni evropského unijního práva (výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie při řádném provozním stavu).

26.

Omezení výroby elektřiny ve výrobních elektrárnách s kombinovanou výrobou elektřiny a tepla může být prováděno nejvýše v rozsahu neohrožujícím dodávky tepla. Cílem tohoto opatření je tedy zachování dodávek tepla pro jeho spotřebitele. Tato textace tedy nezakazuje provozovateli příslušné soustavy omezovat výroby elektřiny z kombinované výroby elektřiny a tepla jako takové. Toto ustanovení má totiž jen zabraňovat situacím, když už by omezení takové výroby elektřiny (jako sekundárního či vedlejšího produktu) technologicky ohrožovalo primární dodávky tepla. Ani omezení těchto kombinovaných výroben elektřiny a tepla není podmíněno kompenzační náhradou za nedocílenou výrobu elektřiny.

27.

Jiná situace platí u výroben elektřiny z obnovitelných zdrojů energie v režimu následujícího odstavce 6 komentovaného [§ 26](#). Pro jejich omezení (nikoliv ovšem řízené výkonové navyšování dodávky elektřiny z těchto výroben elektřiny) v důsledku úpravy evropským unijním právem, zejména pak čl. 16 odst. 2 směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, platí speciální pravidlo vycházející z konceptu netržní podpory právě těchto výrobních zdrojů, jejichž cílem je rekonstrukce zdrojového mixu při co nejvyšším zapojení nefosilních přírodních zdrojů energie. Tyto zdroje specifikuje v přímé inspiraci na čl. 2 směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů [zákon o podporovaných zdrojích energie](#), a to ve svém [§ 2 písm. a\)](#). Považuje za ně větrné, fotovoltaické a solární, geotermální, vodní, biomasové, bioplynové a jiné výroby elektřiny z nefosilních zdrojů. U těchto obvykle menších výroben elektřiny si [energetický zákon](#) vyhrazuje maximální možné zachování výroby elektřiny v těchto zdrojích, pakliže tak dovoluje provozní situace v elektrizační soustavě (čili v řádných provozních stavech). Omezení výroby elektřiny ve výrobních elektrárnách z obnovitelných zdrojů energie tedy zásadně možné je stejně jako u jiných výroben elektřiny, ale na rozdíl od ostatních zdrojů pouze za kompenzační náhradu, jejíž výpočet stanoví následující odstavec komentovaného ustanovení. Tato kompenzace je významným motivačním faktorem dovolené netržní preference výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie před ostatními výrobci elektřiny. Kompenzační náhrada a její výplata je však

logicky omezena pouze na řádný provoz, nikoliv na mimořádné provozní stavy v elektrizační soustavě. Je-li tedy oprávněným provozovatelem předmětné soustavy v elektroenergetice oznámeno předcházení stavu nouze nebo vyhlášeny stavy nouze, žádná kompenzační náhrada nepřísluší za takové omezování výroby elektřiny ani výrobcům elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.

K odst. 6

28.

Novelou provedenou zákonem č. [211/2011 Sb.](#) se do [energetického zákona](#) dostalo ustanovení, které svým způsobem výjímá určité výroby elektřiny z bezkompenzačního režimu za omezování výroby elektřiny v těchto zdrojích. [Energetický zákon](#) nejprve v tomto ustanovení zdůrazňuje, že příslušná kompenzační náhrada za omezování výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie se neposkytuje v případě, jsou-li omezovány v rámci předcházení stavu nouze či za stavů nouze. Dále toto ustanovení udává hrubý popis výpočtu výše kompenzační náhrady, resp. též působnost a pravomoc Energetického regulačního úřadu v případě sporu o takové výši mezi povinným provozovatelem omezující soustavy v elektroenergetice (v zásadě tedy provozovatelem distribuční soustavy) a omezovaným výrobcem elektřiny z obnovitelných zdrojů energie rozhodnout.

29.

Samotná kompenzační náhrada poskytovaná výrobcům elektřiny z obnovitelných zdrojů je nazývána jako náhrada za neodebranou elektřinu, a to s ohledem na postavení provozovatele přenosové nebo distribuční soustavy, který by dodávku elektřiny z výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie jinak, při bilančně vyrovnaném provozu elektrizační soustavy, neomezoval, resp. by takto vyrobenou elektřinu "odebral". Její výše odpovídá celkovému příjmu výrobce elektřiny z obnovitelného zdroje energie, kterého by býval dosáhl, kdyby k takovému omezení výroby elektřiny ze strany příslušného provozovatele nedošlo, a to po současném odečtení nákladů za nevyrobenou elektřinu. Východiskem kompenzační náhrady je tedy pravděpodobný výnos či příjem, kterého by býval omezením dotčený výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů dosáhl po odečtu provozních nákladů s takovou výrobou "nevyrobené" elektřiny. Přitom způsob a postup stanovení neodebrané elektřiny a náhrady za neodebranou elektřinu na základě zmocnění podle [§ 98a odst. 1 písm. b\) energetického zákona](#) stanoví ve svém [§ 14c a příloze č. 7 vyhláška o dispečerském řízení elektrizační soustavy](#). V této vyhlášce nalezneme také případy, kdy se kompenzační náhrada snižuje, či dokonce odpírá, a to například z důvodu existence záporné ceny elektřiny na denním trhu s elektřinou, tj. v situacích, kdy vyráběná elektřina nepřináší výnos, ale náklad příslušného výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Citovaná vyhláška tak mimo jiné logicky zdůrazňuje, že kompenzační náhrada automaticky nemůže příslušet v situacích, kdy není tržně zajišťován odbyt takto do sítě dodávané elektřiny.

30.

Konečně se lze krátce zastavit u působnosti a pravomoci Energetického regulačního úřadu rozhodovat spory o výši náhrady při dispečerském řízení výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Tuto pravomoc Energetického regulačního úřadu výčtově uvádí [§ 17 odst. 7 písm. d\)](#). Vzhledem k tomu, že se jedná o sporné řízení, je zahajováno výhradně k návrhu některého z účastníků existujícího sporu o výši této kompenzační náhrady mezi kompenzovaným výrobcem elektřiny z obnovitelných zdrojů na straně jedné a provozovatelem distribuční soustavy (v případě výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů připojených k distribuční soustavě), k jehož soustavě je kompenzovaná výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie připojena. Důvodem tohoto potenciálního žalobního vztahu je i přes nezbytnou vůdčí roli provozovatele přenosové soustavy při tomto kvalifikovaném dispečerském řízení pochopitelně přímá vazba mezi tímto dispečerským řízením prováděným příslušným provozovatelem soustavy v elektroenergetice a jím omezenou výrobnou elektřiny z obnovitelných zdrojů.

K odst. 7

31.

V odstavci 7 je s poněkud malým citem pro celkovou systematiku [§ 26](#) obsažena obecná povinnost všech účastníků trhu s elektřinou, jejichž zařízení jsou fyzicky připojena buď k přenosové soustavě, nebo k distribuční soustavě, předávat provozovateli příslušné soustavy, k níž je realizováno fyzické připojení výroby elektřiny (nabídková strana) nebo odběrného místa (strany poplatky, spotřeby elektřiny), nezbytné údaje potřebné k dispečerskému řízení. I bez toho, že toto ustanovení nespecifikuje výslovně, vůči kterému "technickému dispečinku" tato povinnost platí, z kontextu zjevně vyplývá, že tuto povinnost plní především vzájemně propojení provozovatelé soustav v elektroenergetice a výrobci elektřiny prostřednictvím svých dispečinků ve vztahu k tomu provozovateli soustavy v elektroenergetice, ke které jsou připojeni, resp. se kterou jsou elektricky propojeni, tj. buď k regionální, či lokální distribuční soustavě (ve druhém případě ale jen tehdy, mají-li zřízen technický dispečink), anebo k přenosové soustavě, co se týče například převážné části větších výrobních zdrojů.

32.

V návaznosti na zmocnění obsažené v [§ 98a odst. 1 písm. b\)](#) tuto povinnost předávání údajů blíže rozvádí [vyhláška o dispečerském řízení elektrizační soustavy](#). Zde nacházíme typy předávaných údajů i termíny a rozsah jejich předávání řídicímu provozovateli soustavy v elektroenergetice. Tyto "nezbytné údaje potřebné pro dispečerské řízení" podle [§ 98a odst. 1 písm. b\)](#), rozváděné citovanou vyhláškou, zahrnují údaje pro přípravu provozu elektrizační soustavy, údaje pro provoz a rozvoj elektrizační soustavy, přičemž oněmi údaji pro provoz elektrizační soustavy citovaná vyhláška míní zejména údaje pro operativní dispečerské řízení v reálném čase, ale i údaje potřebné pro hodnocení provozu. Tak je zajišťováno dodávání potřebných informací pro všechny fáze dispečerského řízení od přípravy provozu až po hodnocení provozu příslušné soustavy a navíc i údajů potřebných k rozvoji té které soustavy v elektroenergetice z pohledu posilování staré či budování nové elektroenergetické infrastruktury. Ve druhém zmiňovaném případě se tedy jedná o informace, které mají nezanedbatelný význam pro vazbu mezi dispečerským řízením a provozovanou infrastrukturou a pro její další směry žádoucího vývoje. Tatáž vyhláška ve své příloze č. 6 navíc ve vztahu k výrobcům elektřiny detailně specifikuje technické vybavení ve vztahu ke komunikaci a předávání dat při dispečerském řízení.

K odst. 8

33.

Poslední odstavec se v komentovaném [§ 26](#) ocitl po velké novele [energetického zákona](#) z roku 2015. Jeho účelem je vymezení určitých typů dispečerského řízení výroben elektřiny prováděných ze strany provozovatele přenosové soustavy, resp. provozovatele distribuční soustavy, k jehož soustavě je výrobní elektřina připojena, které z povahy věci nelze považovat za omezení výroby elektřiny. Předmětný odstavec tedy specifikuje, že dispečerské řízení napětí, jakož i dispečerské řízení jalových výkonů příslušné výroby elektřiny nepodléhá pravidlům uváděným v předchozích odstavcích komentovaného ustanovení, tj. zejména aplikaci omezujících podmínek u výroben s kombinovanou výrobou elektřiny a tepla podle věty poslední odstavce 5, resp. povinnosti poskytovat výrobcům elektřiny ve výrobních elektřinách mimo stavy nouze nebo předcházení stavu nouze náhradu (kompenzační platbu) za neodebranou elektřinu podle odstavce 6. [Energetický zákon](#) tedy na tomto místě v souladu s fyzikálními zákonitostmi a pro zamezení pochybností negativním výčtem upřesňuje vymezení toho, co se rozumí omezením výroby elektřiny v jakékoliv výrobní elektřině.

Související ustanovení:

[§ 2](#) - vymezení pojmů, [§ 17](#) - Energetický regulační úřad a jeho působnost, [§ 22](#) - účastníci trhu s elektřinou, [§ 23](#) - výrobce elektřiny, [§ 24](#) - provozovatel přenosové soustavy, [§ 25](#) - provozovatel distribuční soustavy, [§ 28](#) - zákazník, [§ 30a](#) - výstavba výroby elektřiny, [§ 43](#) - povinnosti vlastníka přímého vedení, [§ 54](#) - stav nouze, [§ 90](#) - přestupky, [§ 91](#) - správní delikty držitele licence, [§ 91a](#) - správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob, [§ 98a](#) - zmocňovací ustanovení

Související předpisy:

[zák. o podpor. zdrojích energie,](#)

[spr. řád](#)

Prováděcí předpisy:

[vyhláška o dispečerském řízení elektrizační soustavy,](#)

[vyhláška o stavu nouze v elektroenergetice](#)

Právní předpisy EU:

třetí směrnice pro elektroenergetiku,

směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů

Literatura:

KOLEKTIV AUTORŮ. Trh s elektřinou: úvod do liberalizované energetiky. Praha: Asociace energetických manažerů (AEM), 2011. 422 s.